

LANDBRUKSDIREKTORATET
Postboks 56
7701 STEINKJER

Kontakt saksbehandler
Bjørn Mo, 51568909

Uttalelse til høring - strategi for forvaltning av hjortevilt

Statsforvalteren i Rogaland erfarer at forvaltning av hjortevilt byr på utfordringer for kommunene. Det kan være uenigheter om bestandsmål, at hele viltfondet brukes opp på viltpåkjørslar, eller ulike arealkonflikter. Mange av disse momentene er inkludert i utkastet, med foreslåtte tiltak. Dette finner vi svært positivt.

Overordnet savner i vi fokus på en økosystembasert forvaltning. Store bestander av hjortevilt gir kaskadeeffekt på hele økosystem. Det bør være et mål om å redusere bestander til et mindre kunstig nivå. Dette vil være positivt for natur, landbruk, skogbruk og trafikksikkerhet. Bruk av økosystemtjenester er også et virkemiddel som kan forbedre vilthelse gjennom god arealforvaltning og predasjon av rovdyr.

Vi viser til brev fra Landbruksdirektoratet av 14.07.2025 om høring av strategi for forvaltning av hjortevilt.

Bakgrunn

I 2022 fikk Miljødirektoratet, på oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet, i oppgave å utarbeide en ny hjorteviltstrategi. Arbeidet pågikk frem til desember 2024. På grunn av myndighetsoverføringen av høstbare viltressurser, fra Miljødirektoratet til Landbruksdirektoratet 1. januar 2025, ble ansvaret for ferdigstilling av hjorteviltstrategien også overført til Landbruksdirektoratet.

Landbruksdirektoratet viser til at vi må enes om utfordringene som hjorteviltet og forvaltningen står ovenfor. Strategien skal gi retning for forvaltningen. En prioritert oppgave i oppfølgingen av strategien er å forankre innholdet hos berørte aktører og gjøre strategien godt kjent.

Strategien er delt opp i fem delkapitler. De ulike temaene er:

- Grenseløs forvaltning
- Arealbrukskonflikter
- Vilthelse
- Fremtidens jaktutøvelse

- Hjortevilt som næring

Vår vurdering

Statsforvalteren i Rogaland viser til nasjonale mål for naturmangfold:

- økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester
- ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres
- et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner

En betydelig svakhet med strategien for forvaltning av hjortevilt er at den i liten grad vurderes i lys av en økosystembasert tilnærming.

«Strategiens visjon er "**Robuste bestander i en natur i endring**", og hovedmålet er å utvikle en langsiktig høstingskultur som har som formål å forvalte ressursene til det beste for hjorteviltartene.»

Visjonen setter en tydelig ramme for hele dokumentet. Vi stiller spørsmål til om visjonen er noe snever. Etter vårt syn burde det være et større fokus på å forvalte hjorteviltet til det beste for økosystemene og samfunn. Under strategien sin hensikt står det at «Hjorteviltforvaltningen må forvalte artene innenfor et helhetlig økosystemperspektiv.» Men vi kan ikke se at dette har fått et videre fokus. Under visjonen står det igjen «Visjonen legger opp til ei endring i norsk hjorteviltforvaltning: Fra en jaktkultur delvis basert på flest mulig og størst mulig, er fokuset endret til det beste for hjorteviltartene.»

I den grad hjorteviltforvaltning utelukkende er jegerstyrt, er det gode målsetninger. Målene er:

- Sikre en mest mulig naturlig demografi i bestandene.
- Sikre en eldre gjennomsnittsalder i bestandene.
- Sikre sammenheng mellom tetthet og samlede beiteressurser.
- Større fokus på hvilke individer som er igjen etter jakta

Grenseløs forvaltning

Statsforvalteren støtter dette satsningsområdet fullt ut. Det er viktig at hjorteviltet, i så stor grad som mulig, forvaltes uavhengig av menneskeskapte grenser. Under målsettingen står det at «Forvaltningen av hjortevilt skal skje på en skala som minimum tilsvarer deres leveområde». Vi bemerker samtidig at denne målsetningen er noe upresis, ettersom det ikke foreligger en tydelig definisjon av hva som menes med leveområde. Vi anmoder om at det i strategien for hjortevilt i større grad etableres føringer og definisjoner over hva som skal regnes som et leveområde. Hva som defineres som leveområde er stadig et tema i kommuner i forbindelse med tildeling av vald.

Statsforvalteren vil videre støtte at Fylkeskommunene som regional viltmyndighet skal kunne få en viktigere rolle i å samordne forvaltningen mellom kommunene. Slik det påpekes kan uenigheter mellom jaktrettshavere internt, eller ulike syn mellom jaktrettshavere og kommunen, medføre utfordringer for forvaltningen. Så lenge hjorteviltstammen er jegerstyrt bør Landbruksdirektoratet se på rettslige virkemidler som kan løse noen av disse utfordringene som forvaltningen står ovenfor. Vi vil særlig rette en støtte til tiltak i fokusområdet 1.3 Lovverk, som er en revidering av forskrift om forvaltning av hjortevilt for å gi:

- 1) bedre muligheter for kommunal styring og sanksjonering.
- 2) tydeligere krav til kommunene med hensyn til samarbeid over kommunegrenser.
- 3) hjemler til å regulere hjorteviltbestander i områder hvor jakt i liten grad kan fungere som et bestandsregulerende tiltak.

Vi erfarer at punkt 3 er særlig relevant i tettbygde strøk der det ikke kan jaktes. I slike områder er de fleste avganger forårsaket av viltpåkjørsler.

Videre støtter vi arbeidet med å gi Fylkeskommune en viktigere rolle. Da er det likevel helt sentralt at denne forskyvningen av rollefordeling:

- ikke går på bekostning av tilstedeværelse av ansvarlige for viltforvaltning i kommunene.
- fremdeles gir rom for at viltforvaltningen fortsetter å foregå med en tilpasningsdyktig forvaltning.

Dersom kommunen ikke er tett på i forvaltningen av hjortevilt, kan det resultere i dårligere beslutningsgrunnlag og dermed virke skadelig for viltforvaltningen.

Arealbrukskonflikter

Det er særlig på dette punktet av Statsforvalteren i Rogaland savner en økosystembasert tilnærming. Dagens forvaltning av hjortevilt har også betydning for økosystemer. Det blir derfor snevert å kun diskutere viltpåkjørsler og landbruk i forbindelse med arealkonflikter. Det påpekes at *«hjorteviltartenes økende tetthet og utbredelse de siste 100 årene er et resultat av en «villet»-handling, og blir av mange sett på som en av viltforvaltningens suksesshistorier.»* Det er viktig å reflektere over konsekvensene av denne tilnærmingen.

En av konsekvensene er viltpåkjørsler. Som beskrevet medfører viltpåkjørsler *«økonomiske og materielle kostnader, personskader/dødsfall, og svekket dyrevelferd.»* Viltpåkjørsler må aksepteres ettersom hjorteviltet hører til i vår natur. Hjorteviltstammen må allikevel kunne karakteriseres som kunstig høy. Vi savner at strategien diskuterer de meget høye hjorteviltstammene, og de økte sjansene for viltpåkjørsler dette medfører.

Store stammer av hjortevilt medfører også betydelige skader på natur, landbruk og skogbruk. Hjortedyr er selektiv på hva de spiser, og påvirker tilvekst og overlevelse av ulike arter trær, busker og andre karplanter, for eksempel urter. Dette gir kaskadeeffekt på hele sammensetning av økosystem. Insekter, fugler og andre dyr blir berørt.

I delkapittelet om landbruk står følgende: *«Samtidig kan økt satsing på virkesproduksjon og karbonbinding i skogsområdene føre til redusert habitatkvalitet for hjorteviltet.»* I eventuelle saker der slike skognæringsinteresser må veies opp mot interesser om en høy hjorteviltstamme, mener Statsforvalteren i Rogaland at skognæringsinteresser som hovedregel bør veie tyngst. Skogbruk og hjortevilt kan være på samme område, men med for høy tetthet av hjortevilt går det på bekostning av skogbruket gjennom beiteskader på planter, med mer. Vi mener at dette i større grad vitner om en for høy tetthet av hjortevilt, enn for dårlig tilrettelegging fra skogbrukets side.

Under strategien i dette delkapittelet er det lagt opp til fire fokusområder med tiltak. Vi støtter de tiltak som foreslås. Men, som vi har påpekt vil det også være essensielt å se på hjorteviltet sin påvirkning på økosystemet som helhet. Vi mener at dette i større grad bør løftes i dokumentet og inkluderes i fokusområdet 2.3 som handler om å redusere skader forårsaket av hjortevilt.

Videre vil vi understreke at vi er positive til fokusområde 2.4 om utgifter ved viltpåkjørsler. Det er viktig å se på andre måter å finansiere håndteringen av viltpåkjørsler. I mange kommuner går hele eller mer enn hele viltfondbudsjettet til å finansiere håndteringen av skadet vilt etter påkjørsler. Dette er uheldig, og Statsforvalteren i Rogaland erfarer at temaet ofte tas opp av kommunene under viltfagsamlinger.

Vilthelse

En god arealforvaltning er viktig av mange grunner. Som det nevnes i dette delkapitlet er det viktig at arealene dekker hjorteviltets «*behov for mat, skjul og vann og muligheter for naturlig forflytning uten barrierer mellom sesongleveområder.*» Dette er også et relevant tema under arealbrukskonflikter og i forbindelse med viltpåkjørsler. Vi kan ikke se at dette temaet er inkludert i noen av tiltakene.

Statsforvalteren i Rogaland erfarer at funksjonsarealer for hjort og rådyr til stadighet bygges ned og brytes opp, blant annet av veier. Dette er i stor grad «hverdagsnatur», og dersom funksjonsarealene skal ivaretas trengs det mer kunnskap om hvilke områder som er viktige, samt andre overordnede føringer enn de som er i dag. Statsforvalteren kan ha innsigelse når planforslaget kan komme i konflikt med «*intakte sammenhenger mellom eller i tilknytning til større naturområder som har en viktig funksjon som forflytnings- og spredningskorridor for arter.*» Men som hovedregel er det enten en bit for bit nedbygging, eller større inngrep med stor samfunnsmessig betydning. Et annet eksempel er oppgradering av en vei som medfører at vilt ikke lengre kan krysse området på grunn av støyskjerming, gjerder og lignende. Vi ber landbruksdirektoratet å vurdere et ytterligere fokusområde innen vilthelse som handler om arealforvaltning.

Rovdyr er et betent tema, også politisk. I et dokument som skal ha faglig tyngde finner vi det likevel noe underlig at temaet predasjon fra rovdyr er helt fraværende i kapittel om vilthelse. Dette er av relevans både av hensyn til dyrehelse og bestandsutvikling. Predasjon fra rovdyr vil kunne undertrykke sykdomsutvikling eller begrense utbredelsen. Videre vil det ha positiv effekt på demografien i en hjorteviltbestand. Selv om det er politiske føringer og samfunnsinteresser som gjør at det er svært lite rovdyr i Norge, er det et høyst relevant tema i forbindelse med vilthelse. Forvaltning av rovdyr vil være et naturlig tiltak å diskutere under fokusområde 3.3 smittespredning.

I store deler av Norge er hjortviltstammen styrt av jegere. For å fremme vilthelsen bør det også være fokus på å opptre mer som et rovdyr for å fremme vilthelsen. Altså i å større grad ta ut syke dyr og forbedre den demografiske utviklingen. Vi ser positivt på at strategien fokuserer på demografien til hjorteviltstammene, og at dette går inn under fokusområde 3.4 Dyrevelferd og helsetilstand.

Fremtidens jaktutøvelse

Vi støtter fokuset på at forvaltningen bør ha mest søkelys på de dyrene som lever videre etter jakten.

Hjortevilt som næring

Først og fremst er Statsforvalteren i Rogaland positive til at jaktutøvelsen og viltkjøttet kan bidra til næringsutvikling, nye arbeidsplasser og inntektsmuligheter. I utkastet til strategi for hjortevilt trekkes det godt frem hvilke ressurser og verdipotensial det er i hjortevilt. Samtidig vurderer vi at fremstillingen er unyansert. Blant annet står det følgende: «*I noen tilfeller blir hjorteviltet vurdert som et problem, men ressursen representerer først og fremst en stor mulighet.*»

Det vises til kroneestimer på jegerens samlede forbruk i tilknytning til storviltjakt på over 1,4 milliarder kroner. Det vises også til AgriAnalyse som anslår at verdipotensialet basert på viltkjøtt utgjør inntil 500 millioner kroner per år.

Undertittelen i dette delkapitlet er «Utfordringer og muligheter». Statsforvalteren i Rogaland mener at en i større grad også må drøfte ulempene med den svært høye hjorteviltstammen, også i et økonomisk perspektiv.

Hjortevilt er en naturlig del av norsk fauna, og skal forvaltes på en god og forsvarlig måte. Som nevnt tidligere mener Statsforvalteren at forvaltningen av hjortevilt bør gjøres i et perspektiv der en ser på

økosystemet som helhet. Det er meget positivt at naturen kan benyttes som en ressurs. Men tanken om flest mulig og størst mulig har også en økonomisk og samfunnsmessig bakside av vesentlig betydning.

Hjorteviltartenes økende tetthet og utbredelse medfører store samfunnsmessige ulemper. Særlig det faktum at dette er en villet handling er trolig underkommunisert i samfunnsdebatten. Dagens forvaltning medfører blant annet kostnader knyttet til beiteskader i skog- og landbruket. Et annet eksempel er kostnader knyttet til trafikkulykker med de kostnadene dette medfører samfunnet i form av dødsulykker, arbeidsuførhet eller mindre personskader, i tillegg til kostnader knyttet til materielle skader og ettersøk av fallvilt. Vi påpeker at det ikke er gjort noen kroneestimer på ulempene knyttet til en høy hjorteviltbestand. Dette er en svakhet i strategien.

Konklusjon

Visjonen setter en tydelig ramme for hele dokumentet. «Visjonen legger opp til ei endring i norsk hjorteviltforvaltning: Fra en jaktkultur delvis basert på flest mulig og størst mulig, er fokuset endret til det beste for hjorteviltartene.» Vi stiller spørsmål til om visjonen er noe snever. Etter vårt syn burde det være et større fokus på å forvalte hjorteviltet til det beste for økosystemene og samfunn. Særlig under temaet om arealbrukskonflikter savner vi bruk av et helhetlig økosystemperspektiv.

Vi vurderer de foreslåtte tiltakene som treffende på mange av de utfordringene som hjorteviltforvaltningen står ovenfor i dag, og har gitt innspill til enkelte punkter. Vi understreker blant annet viktigheten av at nye tiltak ikke slår bein under det som fungerer i dag, for eksempel kommunen sin tilhørighet til arbeidet med hjorteviltforvaltning.

Med hilsen

Lone Merethe Solheim (e.f.)
ass. statsforvalter

Cathrine Stabel Eltervåg
fylkesmiljøvernssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg

Kopi til:

ROGALAND FYLKESKOMMUNE

Postboks 130 Sentrum

4001

STAVANGER